

Vielä reipas vuosi sitten Tittamari Marttinen (yllä) ei olisi uskonut muuttavansa Lappiin. Hän asuu Ulla Pakisjärven kanssa kaksiossa Rovaniemen keskustan kupeessa. Nyt pari on muuttamassa isompaan asuntoon.

TITTAMARI MARTTINEN, 48 on kirjailija ja lastenkulttuurin läänintaiteilija. Hän asuu Rovaniemellä puolisonsa kanssa. Tittamarilla on neljä lasta, joista kolme asuu Helsingissä ja yksi opiskelee Lapin yliopistossa.

Vapautunut nainen

Kirjailija Tittamari Marttinen rakastui naiseen ja muutti Rovaniemelle. Moni epäili, että hän palaa maitojunalla takaisin.

LIISA KUITTINEN KUVAT KAISA SIRÉN

1 Uusi suhde ja muutto pohjoiseen ovat tehneet Tittamarista rennomman.

2 Pari meni naimisiin maaliskuun alussa.

3 Kulttuuritalo Korundi on Tittamarille ja Ullalle tärkeä paikka. Siellä sijaitsee muun muassa Rovaniemen taidemuseo.

4 Naisten romanssi alkoi etäsuhteena, ja ensin oli epävarmaa, tulisiko siitä pitkän välimatkan vuoksi mitään. Nyt tilanne on rauhoittunut, ja rakastunut pari jakaa yhteisen kodin.

5 Tittamari ja Ulla viettävät paljon aikaa yhdessä. Arkisin he viihtyvät kotona, mutta viikonloppuisin he lähtevät usein mökille Ylitorniolle.

Vuosiin Tittamari ei miettinyt omia tunteitaan.

Melkein heti muuton jälkeen tuli tunne, että ratkaisu oli oikea. Niin sanoo **Tittamari Marttinen** keittiössään Rovaniemellä, tarjoaa kahvia ja sädehtii sellaista iloa, ettei hänen sanojaan ole vaikea uskoa.

Reilussa vuodessa 48-vuotiaan Tittamarin elämä on mennyt uusiksi. Kolmekymmentä vuotta Helsingissä asunut kirjailija jätti pääkaupungin ja muutti uuden suhteen perässä pohjoiseen. Hän rakastui lappilaiseen naiseen, **Ulla Pakisjärveen**, ja meni tämän kanssa naimisiin. Tittamarista tuntuu, että hän on saanut uuden elämän. Hän voi paremmin kuin vuosikausiin.

Vielä reipas vuosi sitten Tittamari oli sekä henkisesti että fyysisesti aivan lopussa. Hän paitsi liikaa töitä ja kärsi stressin vuoksi jatkuvasti päänsäryistä.

Lasten- ja nuortenkirjailijana pitkän uran tehnyt Tittamari työskenteli lastenkulttuurin läänintäiteilijana Varsinais-Suomen alueella. Työnsä vuoksi hän matkusti lähes päivittäin Helsingistä Turkuun. Linja-autossa istuminen uuvutti.

Epämääräinen alavireisyys oli jatkunut jo muutaman vuoden. Työ oli antoisaa, mutta jokin elämässä mätti. Tittamari kaipasi muutosta. Hän halusi pois Helsingistä muttei osannut eikä uskaltanut lähteä.

Oikeastaan hän ei tarkkaan edes tiennyt, mitä hän halusi.

– Sisälläni oli jokin levottomuus. Hetken hän harkitsi paluuta lapsuusmaisemiinsa Kainuuseen. Toinen vaihtoehto olisi ollut muuttaa työn perässä Turkuun, mutta se ei tuntunut kodilta.

ULLAAN TUTUSTUESSAAN Tittamarilla oli takanaan pitkä avioliitto miehen kanssa. Liitosta oli syntynyt neljä lasta, joista nuorin oli rippikouluiässä.

Tittamari oli tullut äidiksi nuorena, hie-man päälle parikymppisenä. Se oli onnellista aikaa. Elämä pyöri vuosia lasten ja työn ympärillä, eikä Tittamari miettinyt omia tunteitaan tai tarpeitaan.

– En puhunut asioistani kenellekään. Olin jämähtänyt tietynlaiseen elämäntyyliin.

Harrastuksille ja ystäville ei jäänyt juuri tilaa. Kun lapset menivät nukkumaan, Tittamari saattoi jatkaa työntekoa. Hän oli hyvin tuottelias, mutta yöunet jäivät usein lyhyiksi, kun lapset alkoivat heräillä jo kuuden aikaan.

– Välistä ajoin itseni piippuun ihan vain siksi, että kirjoitin aamukahteen.

Kun lapset kasvoivat ja alkoivat aikuis-tua, Tittamarille vapautui vihdoin omaa aikaa. Nyt nuorin lapsista on 16, vanhin 25.

– Aloin pohtia, mitä oikein haluan tehdä loppuelämäni.

Hän huomasi liittonsa muuttuneen ystävyudeksi. Pariskunta päätti erota. Ero sujui sopuisasti.

– Olemme entisen mieheni kanssa edelleen hyviä ystäviä.

ULLAAN TITTAMARI tutustui yhteisten ystävien kautta.

– Olin käymässä Rovaniemellä, ja rupe-simme sen jälkeen kirjoittelemaan Face-bookissa.

Kirjoittelu muuttui nopeasti intensii-viseksi. Tittamari huomasi kertovansa viesteissä asioista, joista ei ollut avautunut kenellekään. Kului kuitenkin monta kuukautta ennen kuin naiset tajusivat ole-vansa rakastuneita toisiinsa.

– Oli suuri kynnys myöntää se.

Rakastuminen naiseen tuntui hienolta, mutta se toi mukanaan myös pienen identiteettikriisin. Vaikka Tittamari oli jo eronnut miehestään, liitto miehen kanssa oli kestänyt 25 vuotta. Ulla oli hänen ensimmäinen nais-suhteensa.

– Olin nuorena ajatellut, että saattaisin olla biseksuaali, mutta kun sitten menin naimisiin miehen kanssa, en ajatellut asiaa yli 20 vuoteen. Pidin itseäni hetero-perheenäitiniä.

Kun Tittamari ja Ulla uskalsivat lopulta myöntää rakkautensa, sen voima vei mennessään. Tunteet myllersivät, ja suhteen alku oli myrskyisä. Ulla oli pitkässä parisuhteessa tahollaan.

Epävarmuutta lisäsi entisestään pitkä välimatka: naisten välillä oli monta sataa kilometriä. Miten suhde saataisiin toimi-maan?

Lopulta he päättivät heittäytyä. Etä-suhteessa eläminen tuntui raastavalta. Pariskunta näki toisiaan vain viikon-loppuisin, ja eron hetki sunnuntai-iltaisin teki kipeää.

– Tätä ei kestänyt kuin muutaman kuu-kauden, mutta sekin oli liikaa. Etäsuhde on raskas elämänmuoto.

Ajatus Rovaniemelle muuttamisesta kiehtoi. Päätös syntyi nopeasti, vain pa-rissa kuukaudessa.

– Ulla sanoi, että hänkin voisi muut-taa Helsinkiin, mutta minä en ottanut sitä kuuleviini korviini. Ulla on kotoisin pohjoisesta. Ajattelin, ettei hän viihtyisi Helsingissä.

Tittamari tajusi, että tässä oli se muutos, jota hän oli viime vuodet kaivannut. Oli uskallettava hypätä, vaikka pelotti.

LAPSILLE KERTOMINEN jännitti, mutta nämä ottivatkin uutisen tynnosti vastaan. Heistä äidin uusi suhde oli luonnollinen ja hyvä asia.

Jännittävää oli myös ottaa aihe esille ikääntyvien vanhempien kanssa. Reaktio yllätti positiivisesti: he hyväksyivät suhteen ja ottivat Ullan nopeasti omakseen.

– Ulla on niin kiltti ja lempeä. Vanhem-pani ovat hirveän kiintyneitä häneen.

Uusi suhde pakotti Tittamarin puhu-maan. Hänen täytyi kertoa läheisille ihm-i-sille, mitä oli tapahtumassa. Yllätyksekseen Tittamari huomasi, että avoimuus kannatti. Ihmiset eivät tuominneet. Pään-vastoin hekin uskalsivat avautua ja ker-toa henkilökohtaisista asioistaan. Se oli vapauttavaa.

Tittamarin muutosmatka

Sain muutoksessa... sisäistä rauhaa. Elämänryt-mini rauhoittui, ja elämän-laatu parani.

Nautin... lumisesta talvesta ja pakkaspäivistä. Kaipasin Helsingissä kunnon talvia.

Yllätyin eniten... siitä, miten ennakkoluulotto-masti ihmiset ovat ottaneet minut vastaan.

Muutos maksoi... vähän. Eläminen Helsingissä oli kalliimpaa. Tuntuu, etten ole nyt yhtä tiukilla.

Läheiset ihmiset... ovat pysyneet muutoksessa rinnalla. Pelkäsin, säilyvätkö suhteet, mutta yhteyden-pito on helppoa.

Menetin... tarpeen suo-rittaa ja olla kaiken aikaa tehokas. Opin nauttimaan elämästä ja järjestämään itselleni vapaa-aikaa.

Olisinpa tiennyt... miten rikas kulttuurielämä pohjois-sessa on. Entinen Helsingi-keskeisyyteni hävettää.

Olen oppinut... mielenhal-lintaa. Aiemmin olin kova murehtija. Nyt osaan pääs-tää pikkuaasioista irti.

Haaveilen... tavallisesta arkielämästä. En kaippaa enää suuria mullistuksia.

Tittamari ja Ulla paitsi keräävät kotiinsa taidetta myös käyvät ahkerasti taide-näyttelyissä.

Tittamari sai osakseen myös epäileviä kommentteja: Mitä haihattelua! Kun arki koittaa, haluat pian takaisin Helsinkiin.

– Olen oppinut, että ihmiset haluavat ymmärtää toisiaan.

Läheiset ihmiset ovat iloinneet hänen puolestaan. Se lämmittää sydäntä.

– Monet ovat sanoneet, että olin aiemmin etäinen. Nyt kun tilanne on muuttunut, moni on kertonut olevansa onnellinen puolestani. Se on tuntunut ihanalta.

Tittamari sai osakseen myös epäileviä kommentteja: Mitä haihattelua! Kun arki koittaa, haluat pian takaisin Helsinkiin, sanoivat jotkut. Toiset taas arvelivat, ettei urbaani nainen viihtyisi pohjoisessa yhtä talvea pidempään.

– Jopa muuttomiehet totesivat muutto-laatikoita hakiessaan, että vuoden päästä olet taas Munkkiniemessä.

INTROVERTTI, suorituskeskeinen, kireä. Tällaisilla adjektiiveilla Tittamari kuvaili itseään.

Keittiössä kahvia tarjoilevassa naisessa näitä piirteitä on kuitenkin mahdotonta

nähdä. Tittamari nauraa paljon ja juttelee vilkkaasti. Uusi suhde ja muutto Lappiin ovat tehneet hänestä avoimemman ja myönteisemmän.

– Ehkä se johtuu siitä, etten ole enää stressaantunut ja ylikireä.

Aluksi hän ei tuntenut kaupungista Ullan lisäksi omien sanojensa mukaan muita kuin Scandic-hotellin virkailijat ja lentokentän turvatarkastajat.

– Nyt minulla on täällä laajempi ystäväpiiri kuin Helsingissä.

Uusiin ihmisiin Tittamari on tutustunut työn kautta. Tehtyään muuttopäätöksen hän tiedusteli Taiteen edistämiskeskuksesta, voisiko hän saada siirron Lappiin. Tämä onnistui. Tittamari pystyi jatkamaan Turussa aloittamaansa läänintaitelijan työtä Rovaniemellä.

Hän järjestää erilaisia kirjallisuuteen liittyviä tapahtumia ja teemapäiviä ja pyrkii siten edistämään lukemista ja lastenkirjallisuuden tuntemusta.

– Minulle sattui aivan satumainen tuuri. Minut siirrettiin lennosta Lapin-toimipisteeseen. Vielä perjantaina menin normaalisti töihin Helsingistä Turkuun; maanantaina olin jo Rovaniemellä.

Rovaniemeltä järjestyi myös sivutyö Kulttuurirahaston Lapin rahastosta.

– Olen kiitollinen töistäni. Niiden kautta minulle on avautunut uusi maailma.

Sopeutuminen Rovaniemelle on käynyt yllättävän helposti. Tittamari solahti uuteen ympäristöönsä nopeasti, ja jo kesällä hän koki olevansa kaupungissa kuin kotonaan.

Suurten muutosten keskellä taiteilija tosin menetti hetkeksi keskittymiskykynsä eikä kyennyt kirjoittamaan. Nyt kun elämä on asettunut uomiinsa, kirjoittamishalu on palannut takaisin.

Eniten huolesti, miten suhteet läheisiin ja erityisesti lapsiin säilyisivät. Huoli oli turha. Tittamari käy usein Helsingissä, ja lapset vierailevat tiuhaan Rovaniemellä. Hauskaa on sekin, että yksi lapsista opiskelee Lapin yliopistossa.

OLETKOS SINÄ löytänyt jonkun poromiehen vai?

Tämän kysymyksen Tittamari sai kuulla alussa useasti, kun hän kertoi muutostaan

“Kun elämässä on ihminen, jonka kanssa haluaa olla, sen haluaa myös ilmaista.”

Rovaniemelle. Kysymys ärsytti. Ei, hän ei ollut löytänyt mitään poromiestä vaan hammaslääkärin.

Välttääkseen kiusalliset tilanteet uudella työpaikallaan Tittamari päätti kertoa heti naissuhteestaan. Etukäteen jännitti, miten ihmiset suhtautuisivat siihen. Hän arveli ihmisten olevan pohjoisessa konservatiivisempia ja ennakkoluuloisempia kuin etelässä. Ilokseen hän huomasi olleensa aivan väärässä.

– Kaikki ovat ottaneet hyvin vastaan.

Tittamari ja Ulla ovat kertoneet julkisesti myös vihkimisestä. He olivat yksi yhdeksästä samaa sukupuolta olevasta parista, jotka vihittiin tai siunattiin avioliittoon Vihdoinkin vihille -tilaisuudessa, joka järjestettiin Helsingissä maaliskuun 1. päivänä. Heidät vihki pappi **Kai Sadinmaa**, joka uhmasi evankelisluterilaisen kirkon papeille antamaa kieltoa vihkiä samaa sukupuolta olevia pareja.

Naiset olivat rekisteröineet parisuhteensa jo syksyllä, mutta kun tasa-arvoinen avioliittolaki astui voimaan, he halusivat muuttaa suhteensa avioliitoksi. Tittamarille siunaaminen oli tärkeä hetki.

– Kun elämässä on ihminen, jonka kanssa haluaa olla, sen haluaa myös ilmaista.

TITTAMARISTA ON tullut muuton myötä myös luonnonläheisempi. Ennen hän piti itseään täysin kaupunkilaisena. Näin on osittain yhä, mutta Lappi on opettanut nauttimaan luonnossa liikkumisesta. Hän on myös hurautunut marjastukseen.

– Ullalla on mökki Ylitorniolla. Se on tosi tärkeä hänelle. En ollut aiemmin mökki-ihminen ollenkaan enkä koskaan haaveillut mökistä järven rannalla, mutta nyt kun sellainen on, niin kyllä se on ihana.

Talvella Tittamari ajoi ajokortin. Entisestä yksityis-autoilun vastustajasta on kuoriutunut yllättäen innokas autokuski.

– Olen täällä tajunnut, että auto on vapautta. Inssi oli helmikuussa. Se pelotti ihan hirveästi mutta meni onneksi läpi.

Iloa on tuonut myös uusi harrastus: kuorolaulu.

– Olin nuorena ahkera kuorolainen, mutta Helsingissä harrastus jäi. Rovaniemelle muutettuani mietin hirveästi, uskallanko mennä koelauluun. Onneksi menin. Kuoron kautta on löytynyt kiva oma yhteisö. Olen tutustunut tosi kiinnostaviin ihmisiin.

Ullan kanssa eläessään Tittamari on opetellut järjestämään itselleen vapaa-aikaa. Hän on oppinut rentoutumaan ja päästämään irti jatkuvasta suorittamisesta.

– Aiemmassa elämässäni totuin tekemään monia asioita yksin. On ollut ihanaa, että Ulla haluaa tehdä kaikkea yhdessä. Jakaminen on tärkeää. ♥

Tittamari Marttisen kirja Perhosvaikutus – Pienten rakkauksien kirja (Kirjapaja 2017) on nyt kaupossa.

TITTAMARIN VINKIT ELÄMÄNMUUTOKSEEN

KUULOSTELE ITSEÄSI

1 Pohdi kaikessa rauhassa, millainen ihminen olet ja mitä oikeastaan haluat elämältä. Mieti, mille elämäalueelle kaipaat muutosta, ja toimi sen mukaan. Väki- elämää ei ole pakko muuttaa.

Koskaan en ole ollut niin stressaantunut kuin sinä kesänä. Luovuin palstasta. Sekin piti kokea, jotta opin, etten ole puutarhahihminen.

PUHU SUUNNITELMISTASI

4 Olen pidettyväinen ihminen, ja minun oli aiemmin vaikea puhua suunnitelmistani muille. Olen oppinut kommunikoidaan ja käsittelemään kesken-eräisiä asioita toisten kanssa. Puhuminen auttaa. Kannattaa olla avoin.

USKALLA OLLA ITSEKÄS

2 Jokaisen on oltava sopivasti itseksä ja pidettävä huolta hyvinvoinnistaan ja onnellisuudestaan. Se heijastuu myös läheisiin ihmisiin. Vain hyvinvoiva ihminen jaksaa olla hyvä kumppani, vanhempi tai läheinen.

LUOTA, ETTÄ ASIAT JÄRJESTYVÄT

5 Ihminen pelkää epävarmuutta. Sitä kannattaa kuitenkin toisinaan sietää, sillä vain siten voi löytää uutta. Kai ihmisluontoon kuuluu se, että varautuu aina pahimpaan. Aina pitäisi kuitenkin luottaa siihen, että asiat järjestyvät. Tärkeää on uskaltaa kokeilla.

ÄLÄ PELKÄÄ HARHA-ASKELIA

3 Voi olla, että joskus tulee tehtyä vääriä päätöksiä, mutta niistäkin oppii. Aina voi palata takaisin vanhaan, jos siltä tuntuu. Itse hurahdin yhtenä vuonna kaupunkiviljelyyn ja hankin palstan.